

Sygn. akt VII U 231/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 marca 2019 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Stachurska

Protokolant: sekr. sądowy Anna Bańcerowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 26 marca 2019 r. w Warszawie

sprawy S. F.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W.

o wypłatę niezrealizowanego świadczenia

na skutek odwołania S. F.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W.

z dnia 10 stycznia 2019 r. znak: (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje S. F. prawo do niezrealizowanego świadczenia po zmarłej D. G. (1) za okres trzech lat, poprzedzających datę uznania za zmarłą,
2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. na rzecz S. F. kwotę 180,00 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

UZASADNIENIE

S. F. w dniu 22 stycznia 2019r. złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 10 stycznia 2019 roku, znak: (...) odmawiającej przyznania prawa do niezrealizowanego świadczenia po zmarłej matce D. G. (1).

Uzasadniając swe stanowisko odwołująca wskazała, że dwunastomiesięczny termin wskazany w art. 136 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w przypadku uznania za zmarłego, biegnie nie od dnia śmierci – jak twierdzi ZUS – lecz od dnia uprawomocnienia się postanowienia sądu o uznaniu za zmarłego. Takie stanowisko wyraził również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 stycznia 2015r., wydanym w sprawie o sygn. II UK 144/14. W przypadku matki odwołującej D. G. (1), postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi – Południe VII Wydział Cywilny z dnia 8 listopada 2018r. w sprawie uznania za zmarłą, stało się prawomocne z dniem 30 listopada 2018r. W związku z tym roszczenie o wypłatę niezrealizowanej emerytury wygasa z dniem 30 listopada 2019r. (odwołanie z dnia 21 stycznia 2019r., k. 2 - 3 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych(...)Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania. W uzasadnieniu odpowiedzi na odwołanie zacytował art. 136 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a dodatkowo wskazał, że w przedmiotowej sprawie mąż D. G. (1) w dniu 4 stycznia 2010r. poinformował organ

rentowy o zaginięciu żony. W oparciu o powyższą informację Oddział decyzją z dnia 9 lutego 2010r. wstrzymał wypłatę emerytury D. G. (1) od 1 lutego 2010r., co nastąpiło na podstawie art. 134 ust. 1 pkt 5 ww. ustawy. S. F. w dniu 4 stycznia 2019r. wystąpiła z wnioskiem o wypłatę niezrealizowanych świadczeń po matce, ale zaskarżoną decyzją odmówiono jej takiego prawa. Dla uzasadnienia wydania decyzji odmownej organ rentowy odwołał się do stanowiska Sądu Apelacyjnego w Białymstoku wyrażonego w wyroku z dnia 8 lipca 2003r. (III AUa 763/03), z którego wynika, że „nieuprawniony jest pogląd, że sam fakt śmierci powoduje, iż niewypłacone osobie zmarłej świadczenie, do którego wcześniej uzyskała prawo i je pobierała powoduje, iż można je traktować jako świadczenie niezrealizowane należne osobom najbliższym i uzasadnia zastosowanie art. 136 ust. 1” (odpowiedź na odwołanie z dnia 18 lutego 2019r., k. 5 – 6 a.s.).

Na rozprawie w dniu 26 marca 2019r. pełnomocnik odwołującej podtrzymała stanowisko wyrażone w odwołaniu. Dodatkowo wniosła o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (protokół rozprawy z dnia 26 marca 2019r., k. 14 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

D. G. (1) od dnia 1 lipca 1982r. uprawniona była do emerytury (decyzja przyznająca emeryturę z dnia 13 grudnia 1982r., nienumerowana karta akt emerytalnych).

W dniu 28 stycznia 2010r. Z. G. - mąż D. G. (1) pismem z dnia 4 stycznia 2010r. powiadomił organ rentowy o zaginięciu małżonki (pismo z dnia 4 stycznia 2010r., nienumerowana karta akt emerytalnych). Decyzją z dnia 9 lutego 2010 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W., na podstawie art. 134 ust. 1 pkt 5 ustawy o rentach i emeryturach z FUS, wstrzymał wypłatę emerytury przysługującej D. G. (1) począwszy od dnia 1 lutego 2010r. (decyzja o wstrzymaniu emerytury z dnia 9 lutego 2010 roku, nienumerowana karta akt emerytalnych).

W dniu 8 listopada 2018 roku Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi – Południe w Warszawie VII Wydział Cywilny uznał za zmarłą D. G. (1) i oznaczył datę jej śmierci na 4 lipca 2014 roku. Postanowienie stało się prawomocne z dniem 30 listopada 2018r. Na jego podstawie w dniu 28 grudnia 2018r. został sporządzony odpis skrócony aktu zgonu, z którego wynika, że D. G. (1) zmarła w dniu 4 lipca 2014r. (postanowienie z dnia 8 listopada 2018r. ze stwierdzeniem prawomocności, nienumerowana karta akt emerytalnych; odpis skrócony aktu zgonu, nienumerowana karta akt emerytalnych).

W dniu (...) córka zmarłej D. S. F. złożyła wniosek o wypłatę niezrealizowanych świadczeń emerytalno-rentowych po zmarłej matce (wniosek z dnia 4 stycznia 2019r. wraz z załącznikami, nienumerowana karta akt emerytalnych).

Decyzją z dnia 10 stycznia 2019 roku, znak(...), organ rentowy odmówił S. F. wypłaty świadczenia, wskazując, że zgon D. G. (1) nastąpił w dniu 4 lipca 2014 roku, a zatem wnioskodawczyni nie dochowała dwunastomiesięcznego terminu na wystąpienie z roszczeniem o wypłatę niezrealizowanego świadczenia (decyzja z dnia 10 stycznia 2019 roku, nienumerowana karta akt emerytalnych).

Wskazanych ustaleń faktycznych, które nie były w sprawie sporne, Sąd Okręgowy dokonał w oparciu o niekwestionowane przez strony dokumenty zgromadzone w aktach organu rentowego, których wiarygodność nie budziła wątpliwości.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie S. F. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W. z dnia 10 stycznia 2019 roku, znak(...), podlegało uwzględnieniu.

Art. 136 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2018r. poz. 1270), zwanej dalej ustawą emerytalną, wskazuje, że w razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia określone ustawą, świadczenia należne jej do dnia śmierci wypłaca się małżonkowi, dzieciom, z którymi prowadziła wspólne gospodarstwo domowe, a w razie ich braku - małżonkowi i dzieciom, z którymi osoba ta nie

prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego, a w razie ich braku - innym członkom rodziny uprawnionym do renty rodzinnej lub na których utrzymaniu pozostawała ta osoba (ust. 1). Osoby wymienione w ust. 1 mają prawo do udziału w dalszym prowadzeniu postępowania o świadczenia nieukończonego wskutek śmierci osoby, która o te świadczenia wystąpiła (ust. 2). Roszczenia o wypłatę świadczeń, o których mowa w ust. 1, wygasają po upływie 12 miesięcy od dnia śmierci osoby, której świadczenia przysługiwały, chyba że przed upływem tego okresu zgłoszony zostanie wniosek o dalsze prowadzenie postępowania (ust. 3).

Należy przyjąć, iż art. 136 ust. 1 ustawy obejmuje zarówno sytuacje niezrealizowania świadczenia przysługującego osobie uprawnionej, dopiero ubiegającej się o emeryturę lub rentę oraz osobie mającej już ustalone prawo do świadczenia. Co za tym idzie, przepis ten dotyczy wszystkich przypadków śmierci uprawnionego i trybów jej ustalania, a zatem także sądowego uznania osoby zaginionej za zmarłą (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2015r., II UK 144/14, OSNP 2016/9/119). Co więcej, w tym ostatnim przypadku judykatura wiąże bieg określonego w art. 136 ust. 3 ustawy emerytalnej zawitego, rocznego terminu do wystąpienia z roszczeniem o wypłatę niezrealizowanego świadczenia z datą uprawomocnienia się postanowienia sądu o uznaniu za zmarłego. Jak zauważył Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 13 listopada 2013r. (I UK 131/13), z treści przepisów art. 29 § 1 k.c. w związku z art. 10 ust. 3 i art. 26 ustawy z dnia 29 września 1986r. - Prawo o aktach stanu cywilnego wynika, że akt zgonu osoby uznanej za zmarłą może być wydany po prawomocnym zakończeniu postępowania sądowego w sprawie o uznanie za zmarłego. Zatem do czasu uprawomocnienia się orzeczenia sądowego tej treści uprawniony do wypłaty świadczenia niezrealizowanego za życia emeryta nie może skutecznie ubiegać się o wypłatę świadczenia. Wykładnia art. 136 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych powinna więc prowadzić do konkluzji, że roszczenia o wypłatę świadczeń, o których mowa w ust. 1 tego artykułu, wygasają po upływie 12 miesięcy od dnia prawomocnego uznania za zmarłego w postępowaniu sądowym osoby, której świadczenia przysługiwały.

Za przyjęciem daty uprawomocnienia się postanowienia o uznaniu za zmarłego (podobnie stwierdzenie zgonu) jako początku biegu terminu z art. 136 ust. 3 ustawy emerytalnej przemawia też i to, że nie sposób przyjąć, że istnieje skuteczna możliwość złożenia przedmiotowego wniosku jeszcze w trakcie postępowania sądowego o uznanie za zmarłego. Wniosek taki zostałby zwrócony przez organ rentowy z uwagi na wynikające z art. 31 § 1 k.c. domniemanie, że zaginiony żył do chwili oznaczonej w orzeczeniu o uznaniu za zmarłego. Podsumowując, wykładnia art. 136 ust. 3 ustawy emerytalnej, uwzględniająca słuszny interes ubezpieczonych, uzasadnia przyjęcie liczenia biegu terminu w przypadku zaginionych świadczeniobiorców od dnia uprawomocnienia się postanowienia w przedmiocie stwierdzenia ich zgonu.

Należy również wskazać, że w art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej wyprowadzona została ogólna reguła, wyrażająca wolę ustawodawcy, że każde niewypłacone w całości lub części świadczenie, co do którego spełnione były przesłanki, powoduje obowiązek jego wypłaty za trzy lata wstecz (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2006r., sygn. akt I UK 320/05). Żądając wypłaty niezrealizowanego świadczenia osoby bliskie zmarłemu świadczeniobiorcy dochodzą wprawdzie swojego uprawnienia wynikającego z art. 136 ust. 1 ustawy emerytalnej, ale uprawnienie to jest konsekwencją, czyli pochodną, pierwotnego prawa zmarłego do emerytury lub renty. W świetle tego przepisu na następców prawnych przechodzą uprawnienia, jakie przysługiwały zmarłemu emerytowi lub renciście. Co za tym idzie, w razie wstrzymania wypłaty emerytury na podstawie art. 134 ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalnej uprawniony może z mocy art. 135 ust. 2 ustawy żądać wznowienia realizacji świadczenia za maksymalny okres trzech lat wstecz od miesiąca zgłoszenia stosownego wniosku. W przypadku, gdy na skutek śmierci uprawnionego, ostatecznie nie dochodzi do wznowienia wypłaty świadczenia, następcom prawnym zmarłego świadczeniobiorcy nie przysługuje prawo do niezrealizowanego świadczenia za okres dłuższy niż trzy lata wstecz od dnia śmierci świadczeniobiorcy, z którą to datą prawo ubezpieczonego do świadczenia wygasa.

W rozpatrywanej sprawie, w postępowaniu o uznanie za zmarłą, prawomocnym postanowieniem z dnia 8 listopada 2018r. Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi - Południe w Warszawie, uznał D. G. (2) za zmarłą i oznaczył datę jej śmierci na dzień 4 lipca 2014 roku. Oznacza to, że wnioskodawczyni mogła wystąpić z wnioskiem o prawo do niezrealizowanego świadczenia w ciągu roku, licząc od daty 30 listopada 2018r. (data uprawomocnienia się ww.

orzeczenia), w więc do 30 listopada 2019r. i terminu tego dochowała. Poza tym służy jej prawo do niezrealizowanego świadczenia po D. G. (1) za okres 3 lat poprzedzających datę zgonu, a w więc dzień 4 lipca 2014 roku.

Mając na uwadze powyższe Sąd, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzekł więc o zmianie zaskarżonej decyzji w sposób określony w wyroku.

Na podstawie art. 98 k.p.c. z w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015r., poz. 1800 ze zm.) Sąd zasądził od przegrywającego spór organu rentowego na rzecz odwołującej koszty zastępstwa procesowego w stawce minimalnej, tj. w kwocie 180 zł.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem i aktami rentowymi doręczyć (...)